

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Opleiding tot Verpleegkundige
voltijd/duaal

Hogeschool Leiden

De kracht van
kennis.

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Opleiding tot Verpleegkundige
voltijd/duaal

Hogeschool Leiden

CROHO nr. 34560

Hobéon Certificering

Datum

25 januari 2019

Auditpanel

Drs. W.G. van Raaijen (voorzitter)

Prof. Dr. P. Moons

Dr. M.J.M. Adriaansen

J. Stegeman (student-auditor)

Secretaris

H.R. van der Made

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	5
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	7
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	19
6.	AANBEVELINGEN	21
BIJLAGE I	Scoretabel	23
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	25
BIJLAGE III	Lijst geraadpleegde documenten	29
BIJLAGE IV	Overzicht auditpanel	31

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Hogeschool Leiden
status instelling	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	positief
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Opleiding tot Verpleegkundige
registratienummer croho	34560
domein/sector croho	Gezondheidszorg
oriëntatie opleiding	Hbo
niveau opleiding	Bachelor
graad en titel	Bachelor of Nursing
aantal studiepunten	240 EC
afstudeerrichtingen	n.v.t.
locatie(s)	Leiden, Zernikedreef 11, 2333 CK
variant(en)	Voltijd/duaal
joint programme	n.v.t.
onderwijstaal	Nederlands
datum audit / opleidingsbeoordeling	12 december 2018

2. SAMENVATTING

De hbo-bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige (HBO-V) van Hogeschool Leiden (HL) is één van de zeventien HBO-V-opleidingen in Nederland. Het programma kent een voltijdse en duale variant.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

De opleiding baseert de door haar beoogde leerresultaten, die gelden voor beide varianten, op het meest recente beroeps- en opleidingsprofiel BN2020 dat landelijk is vastgesteld. Daardoor voldoen de beoogde leerresultaten aan de vereisten van oriëntatie en inhoud. Het profiel is bovendien door een brede vertegenwoordiging vanuit het werkveld gevalideerd. Internationale referentiekaders hebben een rol gespeeld bij het definiëren van het bachelorniveau.

Onderzoek is stevig in het opleidingsprofiel verankerd, internationalisering blijft als onderdeel van het profiel onuitgewerkt.

De profilering/positionering van de opleiding bestaat nu nog uit een verzameling speerpunten die meer doordenking vragen om in een voor de opleiding helder profiel uit te monden. De opleiding presenteert zich aan aspirant-studenten als een brede, gedegen opleiding en ziet kansen om via de lectoraatsthema's *intramuraal ouderenzorg* en *verpleegkundig leiderschap* tot een scherpere eigen profilering te komen, die zij overigens eerder in het programma zal verwerken dan in haar opleidingsprofiel. De wisselwerking met het afnemende werkveld is sterk: het is nauw betrokken bij alle inhoudelijke ontwikkelingen binnen de opleiding.

Het panel heeft tevens geconstateerd dat de opleiding voldoet aan de vereisten zoals vastgelegd in de Wet BIG.

De opleiding voldoet op Standaard 1 aan de basiskwaliteit, op grond waarvan het panel deze standaard, voor zowel de voltijdse als duale variant, beoordeelt als '**voldoende**'.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

De opleiding voert een fraai gestructureerd programma uit, met een didactisch concept gebaseerd op sociaal-constructivistische uitgangspunten, waarin de ontwikkeling en beoordeling van competenties centraal staat. Authentieke beroepssituaties en praktijkleerperiodes vormen de kapstukken voor het leerproces van de student. Ook het praktijkleren in de duale variant is goed geborgd. De wisselwerking met het werkveld is stevig, de samenhang in het curriculum goed geborgd door opklimmende niveaus van complexiteit en zelfstandigheid, inhoudelijke leerlijnen waaronder een leerlijn 'onderzoekend vermogen', een zorgvuldige afstemming tussen beroepssituaties/ praktijkleerperiodes en flankerend onderwijs, en de inzet van de Digitale Wijk als elektronische leeromgeving. Internationalisering als onderdeel van het programma en het ondersteunen van studenten bij hun Engelse taalvaardigheid zijn aandachtspunten. De inrichting in jaarteamen blijkt een prima maatregel om voor docenten rust en structuur te creëren. Het relatief jonge docententeam is voor studenten goed toegankelijk, toont een hoge betrokkenheid op elkaar en is gemotiveerd om kwaliteit te leveren. Er is ruimschoots aandacht voor professionalisering.

De voorzieningen zijn van het niveau dat van een hbo-faculteit Gezondheidszorg mag worden verwacht. De (tijdige) informatie over studeroosters en de communicatie over doorgevoerde verbetermaatregelen heeft de opleiding in het vizier. Het tekort aan stageplaatsen is – niet alleen bij de Hogeschool Leiden – een (groeïend) knelpunt, maar is nadrukkelijk onderwerp van bespreking tussen opleiding en werkveld.

Hoewel het panel de krapte aan en de druk op de kwaliteit van stageplaatsen een belangrijk aandachtspunt vindt, dat overigens onderkend wordt door het opleidingsmanagement, vindt het panel de overall kwaliteit van het programma, de docenten en de voorzieningen duidelijk de basiskwaliteit overstijgen, waardoor het op Standaard 2, voor beide opleidingsvarianten, komt tot het oordeel '**goed**'.

Standaard 3. Toetsing

De opleiding borgt in hoge mate dat de toetsing op een valide, betrouwbare en – voor studenten – transparante wijze gebeurt. Ook hanteert de opleiding een brede variatie aan toetsvormen. Er is sprake van een stevig toetsprogramma, waarbij de opleiding zich de vraag moet stellen of het aantal summatieve toetsen niet kan worden gereduceerd en vervangen door formatieve toetsen. De uitwerking van de toetscriteria in rubrics verdient nog een nadere beschouwing, bij voorkeur door kalibratie met de betrokken examinatoren. De examencommissie is in positie en voert – evenals de toetscommissie – haar taken op consciëntieuze wijze uit.

Alles afwegend komt het panel voor Standaard 3, voor beide opleidingsvarianten, tot het oordeel **'voldoende'**.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding realiseert over de volle breedte de door haar beoogde leerresultaten en daarmee het bachelorniveau. De kwaliteit van de eindwerken stijgt: deze blinken uit in adequaat onderbouwde adviezen met een hoog realiteitsgehalte, waardoor de praktijk daadwerkelijk kan worden verbeterd. De ethische aspecten van het doen van onderzoek bij mensen behoeft nog aandacht. Het werkveld is enthousiast over het niveau en de performance van de afgestudeerden.

Al met al komt het panel op Standaard 4, voor beide opleidingsvarianten, tot het oordeel **'voldoende'**.

Algemene conclusie:

Het panel heeft een degelijke opleiding gezien die studenten systematisch voorbereidt op de uitoefening van het verpleegkundig beroep. Het programma is dicht bij de praktijk en fraai vormgegeven, er is sprake van een docententeam dat zeer betrokken is bij het programma en zijn studenten; het bachelorniveau wordt zonder twijfel gehaald.

In lijn met de beslisregels van de NVAO komt het panel met het oordeel 'voldoende' voor de standaarden 1, 3 en 4, en het oordeel 'goed' voor standaard 2, tot het oordeel **'voldoende'** voor de opleiding als geheel. Het panel adviseert de NVAO dan ook de hbo-bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige van de Hogeschool Leiden, in zowel de voltijdse als duale variant, opnieuw te accrediteren voor een periode van zes (6) jaar.

Na instemming van de panelleden is dit rapport vastgesteld door de voorzitter te Den Haag op 25 januari 2019.

3. INLEIDING

De hbo-bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige (HBO-V) van Hogeschool Leiden (HL) is één van de zeventien HBO-V-opleidingen in Nederland. Deze opleidingen overleggen met elkaar in het Landelijk Overleg Opleidingen Verpleegkunde (LOOV).

De opleiding, die in een voltijdse en duale variant wordt uitgevoerd, maakt deel uit van de Faculteit Gezondheidszorg, een van de vijf faculteiten van Hogeschool Leiden. Naast de Bachelor tot Verpleegkundige kent de faculteit de bachelors Vaktherapie, Fysiotherapie en de Master Advanced Nursing Practice. De bachelor HBO-V telt ten tijde van de beoordeling ca. 1200 studenten en is hiermee de grootste opleiding binnen de faculteit. Hogeschool Leiden herbergt in totaal zo'n 10.000 studenten en is daarmee een middelgrote hogeschool in de randstad.

Hogeschool Leiden stelt in haar mission statement onder meer dat zij in haar opleidingen aandacht heeft voor persoonsvorming, het stimuleren van maatschappelijke verantwoordelijkheid en duurzaamheid, en de ontwikkeling van interculturele en internationale en multiculturele competenties. Ook zet de hogeschool in op het 'binden' en 'boeien' van haar studenten.

De faculteit Gezondheidszorg geeft sinds 2018 met de lectoraten Sociale innovatie & ondernemerschap, Antroposofische gezondheidszorg en Eigen regie bij fysiotherapie en beweegzorg vorm aan het Kenniscentrum Vitaliteit en Eigen Regie (VEER). Het lectoraat GGZ van de faculteit Sociaal Werk en Toegepaste Psychologie is hier nauw bij betrokken. De faculteitsdirecteur geeft met een van de lectoren en de kwaliteitscoördinator van de faculteit leiding aan het kenniscentrum.

Verbeteracties na de vorige accreditatie

Na de accreditatie in 2013 heeft de opleiding drie thema's gekozen waar zij extra aandacht aan schenkt: (i) Maatregelen t.b.v. betere instroom, doorstroom en uitstroom; (ii) Continue aandacht voor de kwaliteit van het buitenschools leren en (iii) Criteria voor het opstellen van schriftelijke werkstukken (waaronder eindwerkstukken) eenduidig beschrijven en gedurende de gehele opleiding hanteren.

Maatregelen instroom, doorstroom en uitstroom

De voorlichting aan aspirant-studenten heeft de opleiding verbeterd, dat geldt zowel voor de open dagen, het proefstuderen als tijdens de selectiedag vanwege de numerus fixus. Het bachelorrendement van de opleiding is na vijf jaar 75.9%. Om de begeleiding van vertraagde studenten te versterken investeert de opleiding in 2018 – 2019 in extra begeleidingsuren. De opleiding zorgt er met zogenaamde vertragersgroepen voor dat studenten er niet 'alleen voor komen te staan'.

Kwaliteitsborging buitenschools leren

Door de grote toename van het aantal studenten en het beperkte aanbod van kwalitatief goede stageplaatsen is het onderwerp kwaliteit van stageplekken een blijvend agendapunt in het overleg met zorginstellingen. De opleiding doet onderzoek naar de kwaliteit, overlegt over de kwaliteit van de stageplaatsen en biedt scholing aan werk- en praktijkbegeleiders in het 'op niveau begeleiden' van stagiair(e)s Verpleegkunde. Zorginstellingen zijn echter vaak – door fusies, reorganisaties en gewijzigde wet- en regelgeving – bezig met interne aangelegenheden, waardoor het opleiden van verpleegkundigen niet altijd prioriteit heeft. Ook personeelstekorten in de zorg maken het niet altijd mogelijk een stabiele situatie en een goed leerklimaat op iedere afdeling te bieden. De kwaliteit van stageplaatsen blijft daardoor een aandachtspunt.

Criteria schriftelijke werkstukken

De opleiding heeft een 'Schrijfwijzer' opgesteld die studenten vanaf het begin van de opleiding ondersteunt bij het schrijven van verslagen en rapporten. De Schrijfwijzer beschrijft wat de algemene beoordelingscriteria zijn aan de hand waarvan werkstukken worden beoordeeld.

Het panel dat de beperkte opleidingsbeoordeling uitvoerde, heeft bij zijn beoordeling aandacht gehad voor de door de opleiding uitgevoerde verbeteringen naar aanleiding van de vorige accreditatieaudit.

De tekst van het rapport heeft betrekking op beide opleidingsvarianten (voltijd/duaal); waar deze uiteenlopen wordt hier specifiek over gerapporteerd.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

De opleiding tot Verpleegkundige van de Hogeschool Leiden baseert zich voor zowel haar voltijdse als duale variant op het meest recente Beroeps- en Opleidingsprofiel van de Bachelor of Nursing (BN 2020). Bovendien zorgt zij voor implementatie van de opleidingseisen die in de Wet BIG zijn vastgelegd.

Het ontwikkelproces van dit landelijke profiel impliceert een brede, ook internationale, oriëntatie op het beroepsdomein van de bacheloropgeleide verpleegkundige. Daarbij wordt ook een koppeling gemaakt met het in het NLQF beschreven niveau 6 van de bachelor. Het landelijke beroeps- en opleidingsprofiel is bovendien breed gevalideerd door het werkveld, dat via klankbordgroepen een bijdrage heeft geleverd. Het ontwikkelproces is uitgemond in de formulering van een zevental competentiegebieden/rollen binnen het verpleegkundig beroep. Deze zeven competentiegebieden zijn verbonden met de internationaal gehanteerde Canadian Medical Education Directions for Specialists (CanMeds). De opleiding heeft de competenties vertaald naar 'kernbegrippen', c.q. competentie-elementen, die sturend zijn geweest voor de inrichting van het programma en het formuleren van de leerdoelen van de afzonderlijke onderwijsenheden. Zo is bijvoorbeeld de competentie 'Zorgverlener' gedefinieerd in termen van 'klinisch redeneren', 'zelfmanagement versterken', 'uitvoeren van zorg' en het 'indiceren van zorg'.

Het panel stelt vast dat onderzoekend vermogen expliciet en op gedegen wijze is opgenomen in de beoogde leeruitkomsten, met name geëxpliciteerd in de competentie *reflectieve EBP professional*. Het panel is gecharmeerd van de heldere opvatting die de opleiding heeft over de betekenis van praktijkgericht onderzoek voor haar studenten: onderzoek staat nadrukkelijk in het teken van het ontwikkelen van onderzoekend vermogen om vraagstukken uit de verpleegkundige praktijk van praktische, weloverwogen oplossingen te voorzien. *Evidence Based Practice* is daarbij het sleutelbegrip.

Het opleidingsprofiel van de hbo-bachelor verpleegkundige van de Hogeschool Leiden ontbeert (nog) een expliciete focus op internationalisering en/of diversiteit. Ook een visiedocument waaruit de uitwerking van de betekenis van internationalisering voor de Leidse HBO-V-opleiding blijkt – zeker in het licht van de op hogeschoolniveau geformuleerde belofte dat alle opleidingen aandacht hebben voor '*... de ontwikkeling van interculturele, internationale en multiculturele competenties*' – is door het panel niet aangetroffen. Uit het gesprek dat het panel met het management voerde, bleek dat het op dit punt nog zoekend is: de hogeschool-gemeenschap kent een veel minder internationale en diverse studentenpopulatie dan bij andere randstedelijke hogescholen het geval is, waardoor een internationale 'cultuur' ook minder vanzelfsprekend is.

Het management benadrukt in het gesprek vooral de focus te willen leggen op diversiteit als onderdeel van een *'student-centred'* benadering; ergo: het onderwijs zoveel mogelijk afstemmen op de persoonlijke behoeften van studenten. Het panel vindt dit op zich een goed streven, maar vindt tegelijkertijd dat de opleiding het begrip 'diversiteit' ook zou moeten relateren aan het vermogen van haar afgestudeerden om binnen hun professie om te kunnen gaan met een breed spectrum zorgvragers van uiteenlopende culturen en lagen van de bevolking.

De opleiding beoogt in het programma een aantal thema's extra aandacht te geven. Dit zijn: 'eigen regie', 'ondernemend vermogen', 'interprofessioneel', 'samenwerken' en 'persoonsvorming'. Op zichzelf goede accenten voor een verpleegkundige opleiding, zo vindt het panel, maar ten opzichte van andere HBO-V-opleidingen zowel inhoudelijk als door de hoeveelheid thema's niet direct profilerend. Ook studenten benoemen voor hun opleiding in het studentenhoofdstuk van de Zelfevaluatie en tijdens het auditgesprek geen onderscheidende *'couleur locale'*: zij vinden het vooral een breed, gestructureerd en gedegen programma. Daarnaast gevraagd, stelt het management dat de opleiding met het instellen van twee eigen lectoraten ('intramurale ouderenzorg' en 'verpleegkundig leiderschap') zich nadrukkelijker wil profileren. Deze keuze, zo bleek, wordt breed gedragen door de werkveldpartners met wie de opleiding samenwerkt. Het panel vindt deze lectoraatsthema's – evenals het opleidingsmanagement – weliswaar niet a priori wervend voor studenten, maar inhoudelijk wel goed aansluiten op de behoeften van het werkveld en daarmee sterk en betekenisvol.

Uit het gesprek dat het panel met werkveldvertegenwoordigers voerde, bleek een grote betrokkenheid bij de opleiding; de opleiding organiseert driemaal per jaar een zogenoemd Beleidsoverleg met een brede werkveldvertegenwoordiging, waarin de uitwisseling over actuele thema's centraal staat. Ook de keuze voor de lectoraten is in het Beleidsoverleg aan de orde geweest. Het werkveld typeert tijdens de audit de relatie met de opleiding als 'inhoudelijk en open'. Het panel vindt dat er sprake is van een functionele en krachtige wisselwerking tussen opleiding en praktijk.

Weging en Oordeel

De opleiding baseert de door haar beoogde leerresultaten, die gelden voor beide varianten, op het meest recente beroeps- en opleidingsprofiel BN2020 dat landelijk is vastgesteld. Daardoor voldoen de beoogde leerresultaten aan de vereisten van oriëntatie en inhoud. Het profiel is bovendien door een brede vertegenwoordiging vanuit het werkveld gevalideerd. Internationale referentiekaders hebben een rol gespeeld bij het definiëren van het bachelorniveau. Onderzoek is stevig in het opleidingsprofiel verankerd, internationalisering blijft als onderdeel van het profiel onuitgewerkt.

De profilering/positionering van de opleiding bestaat nu nog uit een verzameling speerpunten die meer doordenking vragen om in een voor de opleiding helder profiel uit te monden. De opleiding presenteert zich aan aspirant-studenten als een brede, gedegen opleiding en ziet kansen om via de lectoraatsthema's *intramurale ouderenzorg* en *verpleegkundig leiderschap* tot een scherpere eigen profilering te komen, die zij overigens eerder in het programma zal verwerken dan in haar opleidingsprofiel. De wisselwerking met het afnemende werkveld is sterk: het is nauw betrokken bij alle inhoudelijke ontwikkelingen binnen de opleiding.

Het panel heeft tevens geconstateerd dat de opleiding voldoet aan de vereisten zoals vastgelegd in de Wet BIG.

De opleiding voldoet op Standaard 1 aan de basiskwaliteit, op grond waarvan het panel deze standaard, voor zowel de voltijdse als duale variant, beoordeelt als '**voldoende**'.

4.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*). Opleidingsspecifieke voorzieningen worden beoordeeld, tenzij het gaat om instellingsbrede voorzieningen waarover bij de ITK al is gerapporteerd.

Bevindingen

Programma

Het programma voor de voltijdse en duale studenten is in de eerste twee jaar identiek, ergo: zij volgen allen het voltijdse programma. Het duale leren start vanaf het 3e studiejaar. Inhoudelijk is er geen verschil tussen het voltijdse en duale curriculum: alle studenten volgen hetzelfde binnenschoolse onderwijs. Het verschil tussen de duale variant en de voltijdse variant betreft het praktijkleren. Duale studenten maken meer praktijkturen ten opzichte van voltijdstudenten en dienen vanaf het derde jaar een contract met een zorginstelling te hebben van minimaal 24 uur; zij zijn naast hun opleiding dus ook werknemer. Voltijdstudenten lopen vanaf het derde jaar drie dagen per week stage in een zorginstelling; in het derde jaar 34 weken, in het vierde jaar 20. De opdrachten die de studenten binnen het praktijkleren uitvoeren zijn voor de beide opleidingsvarianten identiek.

De opleiding beoogt haar studenten in beide varianten competentiegericht op te leiden. Haar didactisch concept is dan ook gebaseerd op sociaal-constructivistische uitgangspunten. Opleiden in en samen met het werkveld, een geïntegreerde benadering van de lesstof en een duidelijke verbinding met de landelijk vastgelegde BoKS voor verpleegkundigen zijn derhalve belangrijke facetten van het programma. In lijn hiermee is het curriculum ingedeeld in 14 periodes met authentieke beroepssituaties en 5 praktijkleerperiodes. Een beroepssituatie impliceert een beschrijving van een of meer bewoners van de zogenoemde Digitale Wijk (zie hierna) en vormt een onderwijseenheid, waarbinnen verschillende onderwijsleeractiviteiten worden aangeboden. Gedurende vier weken staat één beroepssituatie (een casus) centraal in alle onderwijs binnen de onderwijseenheid, waarbij de student actief is in een leergroep (studiegroep van 16 studenten om te werken aan de casus), in kennislabs (flankerend conceptueel onderwijs), in skillslabs (training beroepsvaardigheden), hoorcolleges (verdiepende expertise) en in zelfstudie (online en offline).

Bij het ontwerpen van het curriculum, zo constateert het panel, hanteert de opleiding leerprincipes, die zich – in overeenstemming met de karakteristieken van *constructive alignment* – vertalen in uitgangspunten voor het ontwerpen en toetsen van onderwijs. Een leerprincipe is bijvoorbeeld 'leren kun je overal', wat impliceert dat de opleiding onderwijs en toetsing zo veel mogelijk ook tijd- en plaatsonafhankelijk, dus digitaal (*blended*), aanbiedt.

Samenhang in het opleidingsprogramma is niet alleen zichtbaar (i) doordat de competenties naarmate het programma in de verschillende onderwijsheden vordert in een toenemende mate van complexiteit aan de orde komen binnen een zevental doorlopende leerlijnen – de opleiding onderscheidt daarbij de niveaus: propedeuse, kernfase en afstudeerfase – en (ii) het onderwijs binnen de periodes inhoudelijk op elkaar is afgestemd, maar ook (iii) doordat het onderwijs is gesitueerd in een zogenoemde Digitale Wijk. Dit is de digitale leeromgeving van de opleiding, waarin een breed spectrum aan 'bewoners en voorzieningen' is opgenomen. Iedere beroepssituatie is gerelateerd aan realistische problemen die te maken hebben met het welbevinden van de bewoners van de Digitale Wijk.

De student moet zich in deze virtuele wijk uitzetten met professionele problemen en dilemma's, die een beroep doen op uiteenlopende competenties. Zo 'ontmoet' hij bijvoorbeeld in beroepssituatie 2 ('De bewoners van de Herbergier') inwoners met verschillende vormen van dementie, krijgt hij de verantwoordelijkheid om voor een van de bewoners te onderzoeken welke moreel-ethische dilemma's er spelen, en hoe de bewoner benaderd en zelfmanagement gestimuleerd zou kunnen worden. De student dient hierover vervolgens een betoog op te stellen.

De eerste twee studiejaar zijn verdeeld in onderwijsperiodes van ieder 10 weken met gemiddeld 15 contacturen per week. Elke onderwijsseenheid wordt afgesloten met een casustoets. Het derde en vierde studiejaar bestaan uit twee semesters van ieder 20 weken. De student heeft één onderwijsdag per week en volgt daarnaast gedurende drie dagen per week

praktijkleren. Alle onderwijsinstructies voor de student en docent zijn beschikbaar in de Digitale Wijk. Het panel heeft tijdens de audit een demonstratie gehad van de Digitale Wijk en vindt het een fraaie 'kapstok' voor het onderwijs met veel potentie voor doorontwikkeling naar een echt interactief platform. De student kan er feitelijk alle informatie vinden die hij nodig heeft om de opleiding te doorlopen: welke competenties centraal staan, welke plaats de onderwijsseenheid inneemt in het curriculum, wat de inhoud van de centrale beroepssituatie is, wat de leerdoelen en leeractiviteiten zijn, wat verplichte en aanbevolen literatuur is en hoe de toetsing gebeurt. Door te klikken op de schematische weergave van het curriculum, krijgt de student informatie over specifieke inhoud en een toelichting op de didactische werkvorm van een onderwijsactiviteit, als ook relevante bronnen.

De opleiding stelt in haar Zelfevaluatie, dat een student tijdens de vijf praktijkleerperiodes in minimaal drie van de volgende praktijkomgevingen stage moet hebben gelopen: ziekenhuis, psychiatrie, thuiszorg en ouderenzorg. Tijdens de audit blijkt dit niet altijd gerealiseerd te kunnen worden. In een aantal gevallen gebeurt het dat studenten twee of drie keer in een soortgelijke stageomgeving – vooral in verpleeghuizen – praktijkervaring opdoen. Het gevolg daarvan is, volgens het werkveld, dat deze studenten in de laatste fase van hun studie te weinig kennis en skills hebben ontwikkeld in de breedte van het verpleegkundig beroep, met name ten aanzien van het algemeen ziekenhuis. Dat dit gebeurt, heeft – zo bevestigt ook het opleidingsmanagement – te maken met de krapte aan goede stageplaatsen (zie ook Inleiding); het panel vindt dit een belangrijk persistent aandachtspunt waar de opleiding nog meer dan nu het geval is op zou moeten sturen, ook al omdat op grond van de grote maatschappelijke behoefte aan gekwalificeerde verpleegkundigen volgend jaar de numerus fixus door de opleiding wordt losgelaten en de toch al niet geringe instroom mogelijk nog verder zal toenemen. Niet zonder betekenis in dezen vindt het panel dat ook in de NSE de waardering voor de kwaliteit van de stageplaatsen een lichte terugval laat zien (van 3.27 in 2017 naar 3.16 in 2018).

Onderzoekend vermogen kent binnen het programma een eigen doorlopende leerlijn, hetgeen feitelijk betekent dat in iedere onderwijsseenheid het ontwikkelen van onderzoekvaardigheden en onderzoekend vermogen bij studenten een vast onderdeel is. Het doen van onderzoek is binnen de opleiding altijd gerelateerd aan het verbeteren van de zorg op basis van een gedegen theoretische onderbouwing en Evidence Based Practice. Het panel maakt uit de door hem bestudeerde documentatie, de producten van studenten en het gesprek met de vakgroep-coördinator van de leerlijn Onderzoekend Vermogen op dat onderzoek op een zorgvuldige en systematische wijze in het programma is opgenomen. Wel vindt het panel dat deze wijze van werken zich beperkt tot verbeteringen op de betreffende afdeling. Gelet op het gemis aan verbinding met de lectoraten tot nu toe, is er niemand die zich verantwoordelijk voelt voor systematisering van deze kennis. Het panel vindt dat dit met de start van de twee nieuwe lectoraten, moet veranderen.

In overeenstemming met hetgeen al onder Standaard 1 werd beschreven als onderdeel van het opleidingsprofiel, is de internationaliseringscomponent ook in het programma bescheiden. Dat betreft niet alleen de substantie van het internationaliseringsaspect, maar ook de kwantiteit, c.q. het aantal studenten dat erin participeert. Zo neemt de opleiding deel aan de European Nursing Module (ENM), een studentenuitwisseling tussen Europese verpleegkundeopleidingen, waaraan jaarlijks gemiddeld 6 tweedejaarsstudenten twee weken deelnemen. In ruil ontvangt de opleiding jaarlijks 6 studenten uit het buitenland.

Studenten van de opleiding kunnen voorts internationale ervaring opdoen tijdens de minorfase, met name in de minor International Health and Development (IHD). Dit is een multidisciplinaire minor waarin studenten onderzoek doen of producten ontwikkelen op het gebied van Public Health in ontwikkelingslanden. Zo'n 15 verpleegkundestudenten zijn jaarlijks geïnvolveerd in deze minor. Aan de mogelijkheid een eigen programma te volgen in het buitenland binnen de vrije keuzeminor, nemen jaarlijks nog eens twee tot vier studenten deel.

Ook binnen het Honoursprogramma van Hogeschool Leiden kunnen studenten hun kennis van en inzicht in internationalisering, diversiteit en duurzaamheid vergroten. Hierin participeren zo'n drie tot zes studenten van Verpleegkunde; in de afgelopen jaren ontvingen zeven studenten hun honoursbul. Het panel vindt dit marginaal; wellicht komt dit doordat de reguliere studiebelasting van studenten een deelname aan het honourstraject verhindert. Het panel adviseert de opleiding om deelname aan het honourstraject organisatorisch beter te faciliteren en bij studenten nog nadrukkelijker te stimuleren.

Tijdens de audit brengen sommige studenten naar voren behoefte te hebben aan meer ondersteuning bij het bestuderen van Engelse teksten. De – overigens goede en relevante – literatuur die de opleiding inzet, is weliswaar in het Nederlands, maar zodra studenten worden uitgedaagd om Engelstalige literatuur of video's te raadplegen in de beschikbare databanken, raken diverse studenten 'de draad kwijt'. Het panel vindt dit voor de opleiding een aandachtspunt.

In de NSE 2018 scoort het programma op internationalisering laag: 2,55. Het panel adviseert de opleiding om – via docenten en de studieloopbaanbegeleiding – studenten nadrukkelijker aan te zetten tot het opdoen van internationale ervaring en studenten die deze ervaring hebben opgedaan in te zetten als ambassadeurs voor het opdoen van internationale leerervaringen.

Dat het door de opleiding verzorgde onderwijs dekkend is voor de beoogde leerresultaten, blijkt uit de gepresenteerde competentiematrix, waarin alle eindcompetenties van de verpleegkundige zijn gerelateerd aan de leerdoelen van de afzonderlijke onderwijseenheden. Studenten spreken tijdens de audit van een degelijk, gestructureerd en transparant programma. Het panel onderschrijft dit.

Docententeam

Het panel heeft tijdens de audit gesproken met een stevig, een relatief jong en gemotiveerd docententeam, dat grotendeels (86%) is opgeleid op masterniveau. Ook hun expertisegebieden zijn relevant en dekkend voor de uitvoering van het HBO-V-programma. Met een aantal van 83 medewerkers (per 1 oktober 2018) op ruim 53fte is ook de sterkte van het team op orde.

De docenten met wie het panel sprak, zijn duidelijk op elkaar betrokken en ervaren onderling veel zorg naar elkaar. Dat blijkt ook wanneer tijdens de audit de werkdruk ter sprake komt: de diversiteit aan taken die docenten en instructeurs in het recente verleden uitvoerden bracht met zich mee dat men zich op veel uiteenlopende terreinen moest voorbereiden en inzetten. Ook het kennen van studenten was daardoor lastig.

Docenten zeggen dan ook te merken dat de inrichting van vaste jaarteams meer concentratie en rust brengt. Dit versterkt blijkbaar de band tussen docenten en studenten, want het werkveld merkt tijdens de audit op het opmerkelijk te vinden hoeveel de begeleidende docenten van hun studenten weten. Ook de studenten tonen zich tevreden over de betrokkenheid en toegankelijkheid van hun docenten.

Tijdens de audit wordt duidelijk dat docenten elkaar ook aanspreken op hun 'arbeidsethos'. Met name het buiten werktijd mailen is hierbij tot aandachtspunt verheven, omdat dit zorgde voor onnodige stress en extra werklust. Jongere (recent aangestelde) docenten (ca. 20) hebben een mentor, die ook voor dit aspect aandacht heeft.

Het panel bepleit een vinger aan de pols van het management waar het de overlegtijd betreft: vrijwel alle docenten coördineren, soms ook meerdere activiteiten, en participeren in verschillende overleggen, waardoor een toename in werkbelasting ook hierdoor op de loer licht.

Binnen het team is er ruimte voor professionalisering. Zo organiseert men in het kader van de nieuwe Beroepssituatie 14 ('Kwaliteit & Innovatie') scholing in het toepassen van de methodiek van *evidence-based practice* voor verpleegkundigen. Daarbij worden ook de praktijkopleiders uit het werkveld betrokken. Daarnaast is er veel aandacht voor de didactische scholing (Basis Didactisch Bekwaam) en zijn er recent trainingen in Oplossingsgericht Coachen en Begeleiden verzorgd. Op de agenda van de vakgroep Klinisch Redeneren staat een scholing, die tot doel heeft docenten naar studenten toe eenzelfde begrippenkader te laten hanteren. Het panel vindt dit een goede zaak.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

Het panel heeft als onderdeel van de audit de opleidingsspecifieke voorzieningen in ogenschouw genomen. Het panel bezocht het Mediacentrum van de hogeschool, waar ook de verpleegkundestudenten toegang hebben tot vakspecifieke literatuur en zag onder meer de adequaat toegeruste praktijklokalen (5) en woonde een oefensessie bij met zogenoemde 'Susie-poppen', waarmee studenten verpleegkundige handelingen kunnen simuleren. Studenten vertelden het panel veel baat te hebben bij het oefenen met deze digitale poppen, en zagen het aantal beschikbare (dure) oefenpoppen graag nog wat uitgebreid. Iets wat wellicht ook nodig is bij toenemende studentenaantallen.

Ook kreeg het panel een demonstratie van en toelichting op de digitale leeromgeving, de al eerder genoemde Digitale Wijk. Het panel vindt – met de studenten – de opzet ervan gedegen en ondersteunend aan het onderwijs. Zoals al opgemerkt, leunt de digitale leeromgeving nu nog sterk op de vormgeving van traditionele lesmaterialen en –vormen, en biedt de Digitale Wijk alle mogelijkheden tot doorontwikkeling naar een nog dynamischer en meer interactieve inrichting. Wanneer het panel dit ter sprake brengt, blijkt de opleiding dit ook in het vizier te hebben.

De opleiding kan, zo vindt het panel, met de Digitale Wijk haar doelstelling om meer plaats- en tijdsafhankelijk onderwijs te bieden goed realiseren.

Het panel oordeelt voorts positief over het Projectloket, een verzamelpunt voor onderzoek-opdrachten uit het werkveld, die studenten kunnen gebruiken voor hun onderzoekprojecten.

Hoewel studenten tevreden zijn over de wijze waarop en de tijdigheid waarmee zij hun studie-informatie ontvangen, betreuren zij – zoals ook blijkt uit de lage en dalende NSE-score (2,76) – de (te) late publicatie van hun studieroosters en de communicatie over wijzigingen. Ook het terugkoppelen van doorgevoerde verbeteringen op basis van evaluatieresultaten en het reageren op klachten of problemen, kan volgens de studenten beter, zoals ook blijkt uit de NSE 2018. De opleiding is zich hiervan bewust, heeft daartoe inmiddels per jaargroep een docent met het aandachtsgebied kwaliteit aangesteld en verwacht dat de herinrichting in jaargroepen ook voor verbetering van deze aspecten soelaas zal bieden. Het panel ondersteunt dit.

Het panel heeft voorts geconstateerd dat binnen de Faculteit Gezondheid van Hogeschool Leiden een prettig studie- en verblijfsklimaat heerst. Dit draagt er, volgens het panel, zeker toe bij dat studenten desgevraagd de prettige sfeer en de gestructureerdheid van de opleiding als een belangrijke overweging noemen bij hun studiekeuze en deze keuze later op dit punt bevestigd zien.

Weging en Oordeel

De opleiding voert een fraai gestructureerd programma uit, met een didactisch concept gebaseerd op sociaal-constructivistische uitgangspunten, waarin de ontwikkeling en beoordeling van competenties centraal staat. Authentieke beroepssituaties en praktijkleerperiodes vormen de kapstokken voor het leerproces van de student. Ook het praktijkleren in de duale variant is goed geborgd. De wisselwerking met het werkveld is stevig, de samenhang in het curriculum goed geborgd door opklimmende niveaus van complexiteit en zelfstandigheid, inhoudelijke leerlijnen waaronder een leerlijn 'onderzoekend vermogen', een zorgvuldige afstemming tussen beroepssituaties/ praktijkleerperiodes en flankerend onderwijs, en de inzet van de Digitale Wijk als elektronische leeromgeving. Internationalisering als onderdeel van het programma en het ondersteunen van studenten bij hun Engelse taalvaardigheid zijn aandachtspunten. De inrichting in jaarteam blijkt een prima maatregel om voor docenten rust en structuur te creëren. Het relatief jonge docententeam is voor studenten goed toegankelijk, toont een hoge betrokkenheid op elkaar en is gemotiveerd om kwaliteit te leveren. Er is ruimschoots aandacht voor professionalisering.

De voorzieningen zijn van het niveau dat van een hbo-faculteit Gezondheidszorg mag worden verwacht. De (tijdige) informatie over studieroosters en de communicatie over doorgevoerde verbetermaatregelen heeft de opleiding in het vizier. Het tekort aan stageplaatsen is – niet alleen bij de Hogeschool Leiden – een (groeiend) knelpunt, maar is nadrukkelijk onderwerp van bespreking tussen opleiding en werkveld.

Hoewel het panel de krapte aan, breedte van en de druk op de kwaliteit van stageplaatsen een belangrijk aandachtspunt vindt, dat overigens onderkend wordt door het opleidingsmanagement, vindt het panel de overall kwaliteit van het programma, de docenten en de voorzieningen duidelijk de basiskwaliteit overstijgen, waardoor het op Standaard 2, voor beide opleidingsvarianten, komt tot het oordeel '**goed**'.

4.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

De Hogeschool Leiden heeft op centraal niveau een aantal uitgangspunten voor toetsing geformuleerd. Centraal daarbij staat dat toetsen zoveel mogelijk het leerproces dienen te bevorderen en gericht dienen te zijn op de beoordeling van competenties.

De opleiding Verpleegkunde toetst zowel op competenties als op de onderliggende kennis, vaardigheden en houding. Dit doet zij om zeker te weten dat haar studenten een stevige ondergrond in kennis en vaardigheden meekrijgen. De opleiding toetst zowel summatief als formatief.

In de beschrijving van de onderwijseenheden (per beroepssituatie) binnen de Digitale Wijk heeft de opleiding een overzicht opgenomen waarin helder is beschreven wat de opleiding per toets van de studenten verwacht. Het panel vindt dat de opleiding studenten op een transparante wijze informeert over de toetsvorm en -criteria. Studenten bevestigen dit.

De opleiding hanteert verschillende toetsvormen en koppelt deze aan de zogenoemde piramide van Miller (*knows – knows how – shows how – does*). Het summatief toetsen van vakkennis en –vaardigheden gebeurt, evenals het toepassen en beargumenteren ervan, door middel van casusopdrachten en casustoetsen. Casusopdrachten, waarvan het panel er enkele heeft ingezien, bestaan o.a. uit verpleegplannen, advies- en verbeteropdrachten, protocollen, essays en presentaties.

Bij de formatieve toetsing (vaak als het gaat om vaardigheden) maakt de opleiding o.a. gebruik van continue feedback en peer-assessments.

Om competent gedrag in gesimuleerde situaties te meten (*shows how*) hanteert de opleiding vaardigheidstoetsen, terwijl de beoordeling in de praktijk gebeurt aan de hand van integrale competentietoetsing (CBP, Competentie Beoordeling Praktijk) en op basis van het door de student uitgevoerde praktijkgericht onderzoek.

Iedere onderwijseenheid wordt summatief getoetst. De beoordelingscriteria, zo stelde het panel vast, zijn bij iedere toets afgeleid van de leerdoelen en daarmee afgestemd op de te behalen competenties en de binnen de onderwijseenheid uitgevoerde leeractiviteiten. Het panel vindt dat dit op een consistente wijze is doorgevoerd en dat er ook echt sprake is van *constructive alignment*.

Rubrics

Voor de meeste toetsen heeft de opleiding de beoordelingscriteria gespecificeerd in zogenoemde *rubrics*. Het panel vindt dit op zichzelf een goede methode om de inter-beoordelaarsbetrouwbaarheid te verhogen, maar stelt eveneens vast dat de beschrijvingen bij de verschillende rubrics (i) soms ambigue begrippen bevatten en (ii) niet altijd in overeenstemming zijn met het te toetsen niveau. Ook zag het panel dat (iii) de rubrics door beoordelaars worden aangevinkt of gemarkeerd zonder enige toelichting. De rubric is op zichzelf echter geen onderbouwing van een oordeel, maar vergt altijd nog dat er een relatie gelegd wordt naar het specifiek beoordeelde werk van de student; ergo: wat heeft de beoordelaar in het werk van de student gezien dat de aangevinkte rubriekomschrijving en de toegekende punten rechtvaardigt?

In lijn hiermee merkten studenten tijdens de audit op dat in identieke gevallen er uiteenlopend wordt beoordeeld door examinatoren tussen verschillende studentgroepen. Studenten zien wel dat er voor het beoordelen van casusopdrachten 'criterialijsten' zijn en dat docenten proberen de beoordeling te synchroniseren, maar zij zien toch ook nog voorbeelden van zeer uiteenlopende wijzen van beoordelen bij eenzelfde toets, juist ook bij casusopdrachten. Het panel vindt dat de opleiding de rubrics in een kalibreersessie met beoordelaars nog eens kritisch onder de loep moet nemen. Overigens tonen de studenten in de NSE 2018 zich gemiddeld genomen tevreden over de toetskwaliteit (3.5).

Ook bepleit het panel om het relatief grote aantal summatieve toetsen nog eens op hun doelmatigheid te beoordelen. Wellicht, zo geeft het panel de opleiding in overweging, is het mogelijk om het aantal summatieve toetsen te beperken ten faveure van het aantal formatieve toetsen.

Afstuderen

De opleiding heeft in de achterliggende jaren een aantal keren de inrichting van het afstuderen gewijzigd. In alle gevallen is het afstudeerprogramma gespreid over het derde en vierde studiejaar. Voor de instroomcohorten 2013 en 2015 geldt dat de student in het derde jaar evidence based oplossingen voor een dagelijks voorkomend verpleegkundig probleem analyseert, verantwoordt en op een systematische wijze beschrijft. In jaar 4 worden in de Praktijk Leer Periode (PLP 5) zijn integrale competentiebeheersing getoetst en levert hij aan het einde van zijn studie een praktijkgericht onderzoek op, waarbij hij de gehele onderzoeks cyclus doorloopt en de juiste methoden en technieken van onderzoek hanteert.

Het instroomcohort 2015 verricht het (individuele) praktijkgericht onderzoek in het derde studiejaar, met het accent op het verbeteren van de kwaliteit van de verpleegkundige zorg, en levert aan het einde van de vijfde PLP (Evidence Based Practice) een analyse van een kritische beroepssituatie op en een advies met implementatieplan voor een interventie die een bijdrage levert aan consolidatie, verbetering en/of verandering van de zorgverlening op afdelingsniveau. De student verzorgt een presentatie over de kritische beroepssituatie, de beoogde interventie en het implementatieplan.

De producten (individuele afstudeeropdracht, reflectie) worden beoordeeld door twee examinatoren. De werk- of praktijkbegeleider geeft een adviesbeoordeling.

In PLP 5 werken de studenten daarnaast als stagiair-zorgverlener in hoog complexe zorgomgeving, waarin alle CanMEDSrollen – dus alle beoogde leerresultaten – op het hoogste niveau aan de orde komen.

Vanaf het instroomcohort 2016 past de opleiding het opleidingsprofiel BN2020 integraal toe. De PLP 5 uit het instroomcohort 2015 blijft ongewijzigd, maar in jaar 3 programmeert de opleiding Beroepssituatie 14, Kwaliteit en Innovatie. Tijdens deze module werken studenten aan een praktijkvraagstuk uit een zorginstelling of een vraagstuk dat aan studenten is voorgelegd door de lector Sociale Innovatie en Ondernemerschap. Een student gaat, samen met drie medestudenten, een praktijkprobleem analyseren in een zorginstelling waar Hogeschool Leiden mee samenwerkt. De studenten zoeken naar passende interventies in de literatuur, die toepasbaar kunnen zijn op (de context van) het ingebrachte praktijkprobleem. Zij stellen hiertoe een voorstel op, vergezeld van een implementatieplan dat zij voorleggen aan de opdrachtgever.

Een commissie van vier docenten beoordeelt voorafgaande aan de start van het onderzoek of de vraagstelling van de praktijkinstelling een voldoende verpleegkundig gehalte kent en of er sprake is van voldoende afbakening van de vraagstelling.

Het panel heeft van de instroomcohorten 2013/2014 de beoordeling(systematiek) van afstudeerproducten ingezien en van het instroomcohort 2015 uitsluitend de beoordeling van het praktijkgericht onderzoek uit het derde jaar. Producten uit het nieuwe instroomcohort 2016 waren uiteraard ten tijde van de audit nog niet beschikbaar.

Het panel vindt dat de opleiding voor de beoordeling van het eindniveau, c.q. de beoogde leerresultaten, een goed doordacht afstudeerprogramma met dito beoordelingssystematiek hanteert, waarvoor inhoudelijk dezelfde opmerkingen gelden als al eerder onder 'rubrics' verwoord.

Borging toetskwaliteit

Tijdens de audit sprak het panel met leden van de examencommissie en de toetscommissie, wier samenstelling recent was herzien. Uit het gesprek bleek een open houding en een stevig commitment van beide commissies om de kwaliteit van de toetsing zowel proactief als reactief te borgen. Zo worden alle nieuwe toetsen door de toetscommissie beoordeeld en alle overige toetsen steekproefsgewijs. Zij checkt daarbij o.m. of de toetscriteria zijn te herleiden tot de leerdoelen. De onderwijsverantwoordelijke moet na afname van een toets een analyse uitvoeren en op basis daarvan een borgingsformulier invullen, dat dient als grondslag voor het overleg van de onderwijsmanager met de teamcoördinatoren en de curriculumvoorzitter. De observaties van het panel ten aanzien van het kalibreren van het beoordelen van (met name) casustoetsen en het nog eens screenen van de rubrics, werden door zowel de examencommissie als de toetscommissie gedeeld en maakt deel uit van hun verbeteragenda, zoals weergegeven in het Jaarverslag van de examencommissie.

Tot slot, concludeerde het panel uit het gesprek met de beide commissies dat zij voldoende door het management worden gefaciliteerd, dat er sprake is van een goede werkrelatie tussen management en examencommissie, en dat er wordt geïnvesteerd in professionalisering, onder meer doordat alle leden – de voorzitter uitgezonderd, omdat zij al SKE-gekwalificeerd is – bezig zijn de SKE-kwalificatie te behalen. Het panel vindt de examencommissie stevig in positie.

Weging en Oordeel

De opleiding borgt in hoge mate dat de toetsing op een valide, betrouwbare en – voor studenten – transparante wijze gebeurt. Ook hanteert de opleiding een brede variatie aan toetsvormen. Er is sprake van een stevig toetsprogramma, waarbij de opleiding zich de vraag moet stellen of het aantal summatieve toetsen niet kan worden gereduceerd en vervangen door formatieve toetsen. De uitwerking van de toetscriteria in rubrics verdient nog een nadere beschouwing, bij voorkeur door kalibratie met de betrokken examinatoren. De examencommissie is in positie en voert – evenals de toetscommissie – haar taken op consciëntieuze wijze uit.

Alles afwegend komt het panel voor Standaard 3, voor beide opleidingsvarianten, tot het oordeel '**voldoende**'.

4.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Het panel beoordeelde voorafgaand aan de audit de werken uit de afstudeerprogramma's van 15 studenten. Het concludeert dat de opleiding verpleegkundigen aflevert op het vereiste hbo-bachelorniveau.

In de meeste gevallen kon het panel de toegekende cijfers billijken, bij twee vond het de waardering aan de hoge kant. Het panel vond de meest recente eindwerken (instroomcohort 2014) over het algemeen van een hoger niveau dan dat van eerdere cohorten. Het panel complimenteert de opleiding daarmee, omdat het ondanks de vele wijzigingen in curriculum en het afstudeerprogramma kans heeft gezien het niveau stevig te borgen en zelfs nog enigszins te verhogen.

Een sterk punt van de eindwerken vindt het panel, dat zij zich richten op de praktijkverbetering, gebruikmakend van de onderzoekende houding. Dit leidt tot adviesrapporten zoals dit van hbo-bachelors mag worden verwacht, met een echte impact op de (eigen) praktijk.

Het panel maakt hier nog wel een belangrijke kanttekening. In geen van de eindwerken refereren studenten aan de Gedragscode bij het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek met mensen. Hoewel docenten tijdens de audit zeggen hier wel aandacht aan te besteden, lijkt dit (nog) niet in het DNA van de studenten te zitten. Desgevraagd meldden gesprekspartners tijdens de audit dat studenten van de opleiding ook geen toestemming hebben of van instellingen krijgen om onderzoek met patiënten uit te voeren. Het panel kreeg tijdens het gesprek met het werkveld signalen dat de oorzaak hiervan (mede)gelegen zou kunnen zijn in het ontbreken van een Medisch-Ethische Toetscommissie bij de Faculteit Gezondheidszorg van de Hogeschool Leiden. Het panel vindt dit nadrukkelijk een aandachtspunt.

Het werkveld oordeelt zeer positief over de studenten die de opleiding aflevert: zij zijn, aldus de werkveldvertegenwoordigers met wie het panel sprak, direct volwaardig inzetbaar in de praktijk. Sommige studenten, zo geven enkele werkveldvertegenwoordigers uit de algemene ziekenhuiszorg aan, hebben langer nodig om ingewerkt te raken, omdat zij tijdens hun studie geen ziekenhuis ervaring hebben opgedaan (zie Standaard 2). De alumna (duale student) bevestigt dat zij met de opleiding direct in de praktijk aan de slag kon. De studenten beoordelen de voorbereiding op de beroepsloopbaan overigens met een 3.6; een score die dus eenmaal in de praktijk aangeland, over het algemeen wordt bevestigd.

Weging en Oordeel

De opleiding realiseert over de volle breedte de door haar beoogde leerresultaten en daarmee het bachelorniveau. De kwaliteit van de eindwerken stijgt: deze blinken uit in adequaat onderbouwde adviezen met een hoog realiteitsgehalte, waardoor de praktijk daadwerkelijk kan worden verbeterd. De ethische aspecten van het doen van onderzoek bij mensen behoeft nog aandacht. Het werkveld is enthousiast over het niveau en de performance van de afgestudeerden.

Al met al komt het panel op Standaard 4, voor beide opleidingsvarianten, tot het oordeel **'voldoende'**.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel heeft een degelijke opleiding gezien die studenten systematisch voorbereidt op de uitoefening van het verpleegkundig beroep. Het programma is dicht bij de praktijk en fraai vormgegeven, er is sprake van een docententeam dat zeer betrokken is bij het programma en hun studenten; het bachelorniveau wordt zonder meer gehaald.

In lijn met de beslisregels van de NVAO komt het panel met het oordeel 'voldoende' voor de standaarden 1, 3 en 4, en het oordeel 'goed' voor standaard 2, tot het oordeel '**voldoende**' voor de opleiding als geheel. Het panel adviseert de NVAO dan ook de hbo-bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige van de Hogeschool Leiden, in zowel de voltijdse als duale variant, opnieuw te accrediteren voor een periode van zes (6) jaar.

6. AANBEVELINGEN

- Besteed meer aandacht aan medisch-ethische aspecten van het onderzoek. Momenteel mogen studenten geen onderzoek doen in het ziekenhuis, iets wat bij geen enkele andere hogeschool voorkomt. Waarschijnlijk heeft dit te maken met het ontbreken van een medisch-ethische commissie die de opzet van onderzoeken beoordeelt. De faculteit zou ook zelf een medisch-ethische commissie in het leven kunnen roepen waaraan een deel van de onderzoeken kan worden voorgelegd. Ook onderzoek bij dementerenden in de wijk valt bijvoorbeeld in een risicocategorie, en de wijk heeft over het algemeen geen Medisch Ethische Commissie.
- Besteed meer aandacht aan diversiteit, zowel in noden van zorgvragers en zorgverleners, als in de competentieniveaus van studenten. De diversiteit van zorgvragers en zorgverleners zal de studenten beter stil doen staan bij aspecten van zorg in de multiculturele samenleving. Bij diversiteit van competentieniveaus van studenten kan de opleiding beter inspelen op het identificeren en prikkelen van *high potentials*, en hen gemakkelijker naar het honourstraject van de hogeschool kunnen leiden.
- Internationalisering vraagt aandacht. De blootstelling aan de Engelse taal zou opgeschroefd kunnen worden en een specifiek vak 'Medisch Engels' zou een optie kunnen zijn. Cambridge First B2 level zou een streefdoel voor de afgestudeerden moeten zijn, om in het kader van levenslang leren de internationale verpleegkundige literatuur te kunnen volgen.
- Blijf investeren in de uniformiteit van de beoordeling en het gebruik van de beoordelingscriteria tussen docenten.
- Leg een nadrukkelijke verbinding tussen opleiding en de te starten lectoraten en laat deze een aandeel hebben in de onderzoeksthema's van de HBO-V-opleiding van Hogeschool Leiden. Dit betekent dat in een aantal gevallen niet meer studenten zelf of afdelingen zelf het onderzoeksproject/de onderzoeksvraag aanleveren. Vooral het thema Leiderschap kan overal worden ingebracht in het onderzoeksprogramma. Zorg dat (een aantal) docenten deel gaan uitmaken van de kenniskringen van de lectoraten, zodat er makkelijk een verbinding gelegd kan worden met studenten.

BIJLAGE I Scoretabel

Scoretabel paneloordelen Hogeschool Leiden, Beperkte Opleidingsbeoordeling van de hbo-bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige voltijd/duaal	
Standaarden	Oordeel
Standaard 1 Beoogde leerresultaten	V
Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	G
Standaard 3 Toetsing	V
Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten	V
Algemeen eindoordeel	V

BIJLAGE II Programma, werkwijze en beslisregels

Auditprogramma: Beperkte Opleidingsbeoordeling hbo-bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige – Hogeschool Leiden

Datum: 12 december 2018

Locatie: Zernikedreef 11, 2333 CK Leiden

Tijd	Gesprekspartners	Gespreksonderwerpen
08.00 – 08.15	Inloop & ontvangst visitatiepanel	
08.15 – 09.15	Vooroverleg visitatiepanel	- vooroverleg - bestudering documenten ter inzage
09.15 – 10.15	Management <ul style="list-style-type: none"> • directeur faculteit Gezondheidszorg • onderwijsmanager HBO Verpleegkunde • teamcoördinator jaar 1 en brede propedeuse • teamcoördinator jaar 2 en MBO instroom • teamcoördinator jaar 3 en 4 	Opening en korte impressie digitale wijk Strategie, visie Standaard 1: Beoogde leerresultaten De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.
10.15 – 10.30	Pauze / Intern overleg visitatiepanel	- intern overleg - bestudering documenten ter inzage
10.30 – 11.30	Docenten/vakgroepcoördinatoren <ul style="list-style-type: none"> • docent/voorzitter curriculumcommissie • docent/vakgroepcoördinator verpleegtechnische vaardigheden (VTV) • docent/studieloopbaanbegeleider (SLB) en OC-lid • docent/vakgroepcoördinator praktijkleren • docent/vakgroepcoördinator klinisch redeneren • docent/vakgroepcoördinator medische biologie • docent/vakgroepcoördinator communicatieve vaardigheden (COVA) • docent/vakgroepcoördinator onderzoekend vermogen 	Standaard 2: Onderwijsleeromgeving Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.
11.30 – 11.45	Pauze / Intern overleg visitatiepanel	- intern overleg - bestudering documenten ter inzage

Tijd	Gesprekspartners	Gespreksonderwerpen
11.45 – 12.30	Studenten inclusief student opleidingscommissie (OC) <ul style="list-style-type: none"> • 1^e jaars voltijd • 1^e jaars voltijd • 2^e jaars voltijd • 2^e jaars voltijd • 2^e jaars voltijd • 3^e jaars voltijd (voorzitter OC) • 3^e jaars duaal • 4^e jaars voltijd 	Standaard 2: Onderwijsleeromgeving Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren. Standaard 3: Toetsing De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.
12.30 – 13.15	Lunch visitatiepanel	- intern overleg - bestudering documenten ter inzage & rondleiding/demo
13.15 – 14.00	Materiaalinzage	- bestudering documenten ter inzage
	Rondleiding vaardigheidslokalen en demonstratie (13.15 – ca. 13.30)	- verificatie opleidingsspecifieke voorzieningen - bijwonen demo
14.00- 15.00	Werkveld en alumni <ul style="list-style-type: none"> • Alrijne Ziekenhuis • Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC) • HagaZiekenhuis (alumna) • GGZ Rivierduinen (geestelijke gezondheidszorg) • Parnassia Groep (geestelijke gezondheidszorg) • Marente (thuiszorg/verzorgd wonen) • Topaz (thuiszorg/verzorgd wonen) 	Standaard 1: Beoogde leerresultaten De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen. Standaard 2: Onderwijsleeromgeving Specifiek: relatie praktijkleren en leren op school. Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.
15.00 – 15.15	Pauze / Intern overleg visitatiepanel	- intern overleg - bestudering documenten ter inzage - bepalen pending issues
15.15- 15.45	Examencommissie (EC) en Toetscommissie (TC) <ul style="list-style-type: none"> • voorzitter EC • lid EC • voorzitter TC • lid TC 	Standaard 3: Toetsing De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.
15.45- 16.00	Pending issues	(indien van toepassing)

Tijd	Gesprekspartners	Gespreksonderwerpen
16.00 – 16.45	Intern overleg visitatiepanel	
16.45	Terugkoppeling Allen, CvB	

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende voltijdse en duale opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde "Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs" van september 2016. Daarin staan de standaarden vermeld waarop een auditpanel zich bij de uitgebreide opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het panel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

Op basis van de door opleiding verstrekte documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de voltijdse en duale variant(en).

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Het Zelfevaluatie-rapport bevatte een studentenhoofdstuk waarin de ervaringen met en oordelen over de opleiding op grafisch-visuele wijzen waren verbeeld.

Afstemming deelpanels binnen het cluster

De opleidingen binnen het cluster werden grotendeels door hetzelfde panel beoordeeld.

De afstemming is allereerst geborgd door de in dit verantwoordingsformulier gepresenteerde overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Verdere kalibratie tussen de deelpanels vindt voorts plaats door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader.

Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant, voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de panels geborgd door de ondersteuning van voor zoveel mogelijk dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een onderwerp 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' of 'excellent' scores. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgenomen in het 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, September 2016'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende kader genoemde kwaliteitsstandaarden.

BIJLAGE III Lijst geraadpleegde documenten

- Zelfevaluatierapport opleiding
- Domeinspecifiek referentiekader en de leerresultaten van de opleiding
- Schematische programmaoverzichten.
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen, met vermelding van
 - leerresultaten, leerdoelen, werkvormen, wijze van toetsen, literatuur (verplicht / aanbevolen), betrokken docenten en studiepunten.
- Onderwijs- en examenregeling – OER.
- Overzicht van het ingezette personeel
 - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
- Overzichtslijst van alle eindwerken van de laatste twee jaar waaruit het door de student bereikte eindniveau kan worden afgeleid.
- Jaarverslag examencommissie, verslagen opleidingscommissie en verslag kalibreersessie met andere hogeschool.
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (presentaties, stageverslagen, assessments, portfolio's e.d.) en beoordelingen.
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal.
- NSE-uitkomsten 2018
- Diverse door de opleiding gebruikte bronnen bij het opstellen van haar Zelfevaluatie.

Het panel heeft van vijftien studenten de eindwerken bestudeerd.

Om redenen van privacy zijn de namen van afgestudeerden en hun studentnummers van wie het panel de eindwerken heeft bekeken niet opgenomen in deze rapportage. Namen van de afgestudeerde studenten, hun studentnummer evenals de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditpanel.

BIJLAGE IV Overzicht auditpanel

Naam visitatiegroep:	HBO-Bachelor Nursing West
----------------------	---------------------------

Korte functiebeschrijvingen (cv's) van de panelleden die deelnamen aan het auditpanel van de in dit beoordelingsrapport beschreven opleiding.

Naam	Korte functiebeschrijvingen
Drs. W.G. (Willem) van Raaijen	De heer Van Raaijen is partner bij Hobéon en veelvuldig betrokken geweest bij audits, waaronder accreditatieaudits.
Prof. Dr. P. (Philip) Moons	De heer Moons, van oorsprong verpleegkundige, is hoogleraar Verplegingswetenschap bij het Academisch Centrum voor Verpleegkunde en Vroedkunde van de Katholieke Universiteit (KU) Leuven en is programmadirecteur voor de opleiding Master in de Verpleegkunde en de Vroedkunde aldaar.
Dr. M.J.M. (Marian) Adriaansen	Mevrouw Adriaansen, van oorsprong verpleegkundige en docent verpleegkunde, was o.a. coördinator van de Master Advanced Nursing Practice bij de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) en is momenteel lector Innovatie in de Care – voorheen lector Langdurige Zorg – bij de HAN.
J. (Jesper) Stegeman	De heer Stegeman is duale student HBO-Verpleegkunde bij Hogeschool Utrecht.
H.R. (Rob) van der Made	De heer Van der Made is sinds september 2010 NVAO-erkend secretaris.

Op 13 augustus 2018 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de opleiding hbo-bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige/ Nursing van de Hogeschool, Leiden onder het nummer 007123.

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling - anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het evaluatiebureau -, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl

I www.hobeon.nl